

- Nuqqas ta' tismija tal-artiklu u s-subartiklu bażi ta' eċċezzjoni tal-preskrizzjoni

- Xorta ta' kreditu taht 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili limitat bir-regola iusdem generis

FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI ĊIVILI

IMHALLEF

ONOR. GRAZIO MERCIECA LL.D.

ILLUM, 27 ta' Frar 2023

Rikors Nru. 416/2022 GM

**Emanuel (K.I 383357M) u
Mary Carmela (K.I 428354M) konjuġi Fenech**

vs

1. George (K.I 622351M) u Miriam (K.I [sic]M) konjuġi Borg

**2. Charlo (K.I 555977M) u
Mirianna Joyce (K.I 13182M) konjuġi Borg**

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors Ġuramentat tal-konjuġi Fenech li permezz tiegħu wara li ppremettew illi :

1. Ir-rikorrent huwa raġġal u proprjetarju ta' beni inkorporali konsistenti fi kwantita` ta' riferenza tal-ħalib, komunement imsejja bħala 'kwota tal-ħalib'. Din il-kwota, qabel id-dħul tar-Regolament 1234/2007 kif ser jiġi spjegat aktar 'il quddiem, kienet waħda dipartimentali li raġġal seta' jipproduċi ta' kuljum b'mod assikurat, irrispettivament minn jekk kinetx qiegħda tintuża jew le mir-raġġal stess. Fil-fatt, mill-1 ta' Marzu tas-sena 1987 ir-rikorrenti ingħaqquad bħala membru tal-Koperattiva Produtturi tal-Ħalib (bin-numru tar-registrazzjoni '204');

2. Mis-snin tmeninijiet (1980s) sas-sena 2011, ir-rikorrenti kien jaħdem parti mill-kwota illi kellu billi jipproduċi l-ħalib fir-razzett tiegħu, u parti oħra jamministraha billi jittrasferiha lil diversi raġġala oħra versu l-korrispettiv finanzjarju mensili. Dan it-trasferiment kien jissejjah 'kirja temporanja' u kien isir billi l-kirja tar-raġġal tiġi registrata f'isem raġġal ieħor purament għall-fini ta' registrazzjoni. Dak iż-żmien, it-trasferimenti kollha kienu jsiru l-Għammieri fid-Dipartiment tal-Agricoltura permezz tal-formola uffiċjali 'MRQ3';

3. Lura fis-sena 2002, ir-rikorrenti ġie avviċinat mill-intimati George (bin-numru tar-registrazzjoni 246) u Miriam konjuġi Borg sabiex dawn jikru l-kwota minghandu. Il-partijiet ftehm permezz ta' ftehim verbali illi dan il-kirja sseħħ versu l-korrispettiv finanzjarju relattiv mensili, u bil-patt u l-kundizzjoni illi meta r-rikorrenti jkun irid jkollu s-segħta li jitlob lill-intimati biex jergħu jdawru l-kwota fuq ismu (kollha jew parti minnha, skont kif jiddeċiedi r-rikorrent) jew fuq isem xi persuna oħra illi tiġi hekk indikata mill-istess rikorrent;

4. In vista ta' dan il-qbil, b'effett minn l-1 ta' Novembru 2002 ir-rikorrenti kera ħamsa u tletin gallun punt sitta tmienja (35.68) kwota tal-ħalib lill-intimati George u Miriam Borg. Dan it-trasferiment temporanju jirriżulta mir-registrazzjoni mad-Dipartiment tal-Agricoltura permezz tal-formola uffiċjali kopja ta' liema qed tiġi hawn anness u mmarkata bħala '**Dok EF1**';

5. Eventwalment, fis-sena 2006, l-intimat George Borg reġa' avviċina lir-rikorrenti sabiex ir-rikorrenti jikri kwota lil ibnu wkoll, l-intimat Charlo Borg u lil martu Mirianna Joyce. Dan il-ftehim kien ukoll wiehed verbali taħt l-istess termini u kundizzjonijiet illi meta r-rikorrenti jkun irid jkollu s-setgħa li jitlob lill-intimati biex jergħu jdawru l-kwantita` ta' referenza fuq ismu (kollha jew parti minnha, skont kif jiddeċiedi r-rikorrent) jew fuq isem xi persuna oħra illi tiġi hekk indikata mill-istess rikorrent;

6. In vista ta' dan il-qbil, b'effett minn l-1 t' Ottubru 2006 ir-rikorrenti kera tlettax-il gallun punt tlieta ħamsa (13.35) kwota tal-ħalib lill-intimati Charlo u Mirianna Joyce Borg. Dan it-

trasferiment jirriżulta mir-reġistrazzjoni mad-Dipartiment tal-Agricoltura permezz tal-formola uffiċjali bin-numru ta' referenza 53/06-07, kopja ta' liema qed tiġi hawn annessa u mmarkata bħala 'Dok EF2';

7. In oltre, dan it-tip t'arranġament u ftehim milħuq bejn ir-rikorrent u l-intimati, appartni li, kif ingħad, huwa wieħed komunement użat mir-raħħala tal-baqar u l-produtturi tal-ħalib, huwa wieħed rikonoxxut u magħruf mill-istakeholders u awtoritajiet konċernati mill-industrija tal-ħalib;

8. Ix-xena inbidlet daqsxejn mad-dhul ta' Malta fl-Unjoni Ewropea stante illi bl-applikazzjoni tar-Regolament 1234/2007, is-sistema tal-kwoti inqattet u minflok kull raħħal ingħata kwantita` ta' referenza tal-ħalib li kienet tirrifletti dik il-kwota illi huwa kellu preċedentement. Ġara illi meta l-kirja tal-kwota tal-intimati ġiet itterminata, l-intimati mingħajr ebda jedd irrifjutaw illi jgħaddu l-kwantita` ta' referenza tal-ħalib rispettiva lura lir-rikorrenti, liema kwantita` ta' referenza għadha għandhom sal-lum;

9. L-intimati mhux talli qed jirrifjutaw illi jittrasferixxu lura l-kwantita` ta' referenza tal-ħalib lir-rikorrenti skont il-ftehim verbali tagħhom, talli huma wkoll naqsu milli jħallsu lir-rikorrenti l-korrispettiv finanzjarju relativ dovut lilu;

10. Konsegwentement, ir-rikorrenti pproċeda billi, permezz t'ittra uffiċjali bin-numru ta' referenza 5185/2021 datata t-2 ta' Diċembru 2021, interpella lill-intimati sabiex jaddivjenu għat-trasferiment tal-kwantita` ta' referenza tal-ħalib a favur tar-rikorrenti fl-ammont totali ta' disġha u erbghin gallun punt zero tlieta (49.03) u jħallsu kwalsiasi ammont dovut lir-rikorrenti. Madanakollu l-intimati xorta waħda baqgħu inadempjenti;

Talbu lil din il-Qorti sabiex:

i. **Tiddikjara** illi l-kwantita` ta' referenza tal-ħalib fl-ammont ta' disġha u erbghin gallun punt zero tlieta (49.03) rappreżentanti in kwantu l-ammont ta' ħamsa u tletin gallun punt sitta tmienja (35.68) irreġistrata f'isem George u Miriam Borg, u in kwantu l-ammont ta' tlettax-il gallun punt tlieta ħamsa (13.35) irreġistrata f'isem Charlo Borg u lil martu Mirianna Joyce hija proprjeta` tar-rikorrenti;

ii. **Tiddikjara** illi l-intimati huma obbligati li jittrasferixxu l-kwantita` ta' referenza tal-ħalib fl-ammont ta' disġha u erbghin gallun punt zero tlieta (49.03) personali lura lir-rikorrent;

iii. **Tordna u Tikkundanna** lill-intimati sabiex jersqu u jaddivjenu halli jiffirmaw dawk id-dokumenti kollha meħtieġa u neċessarji sabiex l-kwantita` ta' riferenza tal-ħalib fl-ammont ta' disgħa u erbgħin gallun punt zero tlieta (49.03) li għandhom irregjistrati l-intimati mad-Direttorat tal-Agrikoltura tiġi trasferita fuq isem ir-rikorrenti;

iv. **Tinnomina** kuraturi deputati sabiex jirrapprezentaw lill-eventwali kontumaċi u tiffissa l-lok, data u ħin meta u fejn għandhom jiġu ffirmati dawk id-dokumenti meħtieġa u neċessarji sabiex isir tali trasferiment tal-kwantita' ta' riferenza tal-ħalib minn fuq isem l-intimati għal fuq isem ir-rikorrent;

Rat ir-Risposta Ġuramentata ta' George u Miriam konjuġi Borg, u Charlo u Mirianna Joyce konjuġi Borg li permezz tagħha eċċepew illi :

1. In linea preliminari l-azzjoni attriċi hija preskritta bit-trepass taż-żmien stante illu, kif mistqarr mill-istess attur, ir-relazzjoni mal-intimati George u Miriam konjuġi Borg seħhet fl-1 ta' Novembru 2002, u r-relazzjoni mal-intimati Charlo u Mirianna Joyce konjuġi Borg seħhet fl-1 ta' Ottubru 2006.

Fil-fatt, relazzjoni kuntrattwali hija preskritta bit-trepass ta' ħames snin u kull ftehim li seta' seħh bejn l-atturi u l-intimati, ilu li skada għal aktar minn ħmistax-il sena!

2. Fil-meritu jingħad illi mhuwiex minnu illi r-rikorrenti Emanuel Fenech huwa raħħal. Fenech m'huwiex membru tal-KPH. Fil-fatt huwa ilu snin li spiċċa minn raħħal u minn membru tal-KPH. Tant huwa hekk li fir-razzett tar-rikorrenti la jinzammu baqar u lanqas huwa possibli li jinzammu baqar tal-ħalib, stante li l-istess razzett huwa fi stat żdingat u m'għandux il-permessi u jew il-liċenzji neċessarji biex iżomm il-baqar tal-ħalib. Ir-razzett tar-rikorrenti mhuwiex strutturalment konformi mal-Avviż Legali 321/2011 hekk kif emendat, u għalhekk mhux permissibli għal Fenech li jżomm fih baqar tal-ħalib. Dan kollu ser ikun ippruvat waqt il-kawża.

3. Dwar id-dikjarazzjoni tal-fatti, jingħad li r-rikorrenti Emanuel Fenech, jittkellern fuq kiri ta' kwota, u fl-ebda ħin ma jittkellem tuq xi bejgħ registrat ta' kwota. Tant hu hekk li mid-dolarmenti EF 1, huwa jgħid ċar li huwa validu biss kirja ta' kwota bejn l-1 ta' Novembru 2002 sal-31 ta' Jannar 2003. Id-dokument EF 2, jgħid ċar li kirja ta' kwota kienet valida biss bejn l-1 ta' Ottubru 2006 sal-31 ta' Marzu 2007. Għall-fini ta' korrettezza qed ikun spjegat li dak iż-żmien kiri ta' kwota kienet ifisser li wieħed seta' jieħu lil Malta Dairy Products ħalib żejjed li jaqilbu fuq raħħal iehor.

4. Għar-rigward ta' para 8 fir-Rikors Ġuramentat taħt is-sub-titolu Raguni tat-Talba, jingħad illi r-rikorrenti Emanuel Fenech stess qed jirrikonoxxi li bid-dħul ta' Malta fl-Unjoni Ewropea, ir-Regolament 1234/2007 dwar is-sistema tal-kwota tal-ħalib irregjistrata mal-Gvern ta' Malta,

spicċat mill-pajjiżi kollha tal-Unjoni Ewropea fil-31 ta' Marzu 2015. Għalhekk minn dakinhar il-kwota tal-ħalib tar-raħħal spicċat. Minn flokha daħlet sistema oħra lejn raħħal biex jipproduċi l-ħalib irid l-ewwel ikollu razzett tiegħu konformi kif imsemmi fl-Avviz Legali 321/2011, u wara jrid jitlob lil Malta Dairy Products bħala l-fabbrika tal-ħalib, Malta jew Għawdex, sabiex jagħmel magħha kuntratt ta' forniture tal-ħalib - dak imsejjah "Volum ta' Ħalib bi prezz garantit" li jista' jforni lil Malta Dairy Products (MDP).

Għalhekk jekk ir-rikorrenti Emanuel Fenech, ried idawwar fuqu xi kwota tal-ħalib mingħand raħħal ieħor, jiġifieri trasferiment permanenti, huwa setgħa jagħmel dan sal-aħħar data stipulata mill-Gvern, u cioe' sat-28 ta' Frar 2015, permezz ta' dokument uffiċjali msejjah "MRQ 1", li kien jirregola dawn it-trasferimenti skont ir-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru. 1783/2003 tad-29 ta' Settembru 2003 li jistabbilixxi taxa fil-qasam tal-ħalib u prodotti mill-ħalib, ir-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru. 1234/2007 tat-22 t'Ottubru 2007, li jistabbilixxi l-organizzazzjoni komuni ta' swieq agrikoli u dwar dispożizzjonijiet speċifiċi għal ċerti prodotti agrikoli (Ir-Regolament Waħdieni dwar l-OKS), u r-Regolament tal-Kummissjoni (KE) Nru 594/2004 tat-30 ta' Marzu 2004 li jniżżel regoli dettaljati biex japplika r-regolament tal-kunsill (KE) Nru. 1788/2003 li jistabbilixxi imposta fis-settur tal-ħalib u tal-prodotti tal-ħalib.

5. Għalhekk, in konklużjoni, l-esponenti jissottomettu bir-rispett illi l-azzjoni tar-rikorrenti hija għal kollox bla bażi u infondata fil-fatt u fid-dritt stante ii: (i) il-kwota tal-ħalib spicċat kif fuq issemma'; (ii) l-esponenti biss (u mhux ir-rikorrenti) għandhom id-dritt li jfornu lil Malta Dairy Products "Volum ta' Ħalib bi prezz garanrit": (iii) huwa llegali skont il-liġijiet tal-Unjoni Ewropea li xi pajjiż membru jhaddem xi sistema ta' kwota tal-ħalib; (iv) jekk ir-rikorrenti Emanuel Fenech hass li kellu jdawwar xi kwota fuqu, kif spjegat aktar 'il fuq, huwa ried jagħmel hekk qabel it-28 ta' Frar 2015: (v) illi r-rikorrenti Fenech ma setax jagħmel dan għax ilu għal diversi snin li spicċa minn raħħal u m'għandux liċenzja jew permess sabiex irabbi l-baqar tal-ħalib jew jipproduċi l-ħalib.

Rat l-atti tal-kawża.

Semgħet it-trattazzjoni bil-fomm tal-partijiet.

Rat li l-kawża giet imħollija għal-lum għas-sentenza dwar l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni.

Ikkunsidrat:

F'din il-kawża l-atturi qed jitolbu dikjarazzjoni li ammonti ta' galluni tal-ħalib imsemmija minnhom fir-rikors ġuramentat irregistrati f'isem l-atturi u li kienu krew lill-istess konvenuti huma proprjeta` tal-atturi u konsegwentement jigu ttrasferiti lura lilhom.

Il-konvenuti jeċċepixxu l-preskrizzjoni ta' ħames snin għaliex il-kirjiet bejn il-partijiet sehħew fis-sena 2002 u 2006 rispettivament. Ma semmewx l-artikolu partikolari. Il-Kodiċi Ċivili jitratta l-preskrizzjoni ta' ħames snin fl-Artiklu 2156 tiegħu, li fiha jsemmi diversi azzjonijiet – (a) ħlas ta' ċnus u renti (b) ħlas ta' pensjoni għall-manteniment (ċ) ħlas ta' kera ta' bini jew raba' (d) imgħax fuq self u pagamenti perjodiċi (e) self mhux b'att pubbliku (f) ħlas ta' kull kreditu ieħor li ġej minn operazzjonijiet kummerċjali jew minn ħwejjeġ oħra, meta l-kreditu ma jkunx jaqa' taħt preskrizzjoni iqsar.

L-atturi jsostnu li l-konvenuti messhom iċċitaw mhux biss l-Artiklu partikolari, imma l-paragrafu partikolari mis-sitta li jirreferu għall-preskrizzjoni ta' ħames snin. Jgħidu li hemm ġurisprudenza f'dan is-sens. Huwa minnu li ngħad bosta drabi li min iqajjem l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni jrid jindika mhux biss l-artikolu tal-liġi imma, jekk ikun il-każ, liema wieħed mis-sub-inċiżi tiegħu jgħodd għal dik l-eċċezzjoni li tkun¹. Madankollu, huwa minnu wkoll li l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni tista' titqajjem f'kull waqt tal-kawża, imqar fl-istadju tal-appell². F'każ bħal dan, l-Onorabbli Qorti tal-Appell, f'sentenza riċenti, in re: **George**

---

¹ App. Kumm. 21.3.1977 fil-kawża fl-ismijiet *Joseph Grech vs Emanuel Grech et*; App. Inf. PS 16.3.2005 fil-kawża fl-ismijiet *Futura Home Appliances Ltd vs John Peresso*, fost bosta oħrajn^[1]_[5E]

² Art. 2112 tal-Kap 16

Falzon v Assoċjazzjoni tat-Trasport Pubbliku³ qalet li ma jkun ta' ebda fejda li l-Qorti tiċċad l-eċċezzjoni mqajma fuq is-saħħa tan-nuqqas tat-tismija tas-sub-inċiż partikolari, biex imbagħad dik l-eċċezzjoni terga' titqajjem mill-ġdid mill-eċċipjenti. Kemm hu hekk, fejn il-parti eċċipjenti fissret b'mod dettaljat liema kien is-sub-inċiż tal-artikolu li dwaru kienet sejset l-eċċezzjoni tagħha tal-preskrizzjoni, il-Qorti tal-Appell kienet għaddiet biex tistħarreg dik l-eċċezzjoni u ma kinitx reġgħet bagħtet il-każ lura lill-ewwel Qorti⁴.

Għad li ma semmew l-ebda disposizzjoni tal-liġi, il-konvenuti qalu (anke jekk b'mod impreciz) li “relazzjoni kuntrattwali hija preskritta bit-trepass (*recte*: trapass) ta' ħames snin”. Għalhekk huwa evidenti li l-konvenuti qegħdin jistrieħu fuq l-Art. 2156(f).

Ta' min jgħid li l-Art. 2111 tal-Kodiċi Ċivili jgħid li “Il-qorti ma tistax *ex officio* tagħti effett għall-preskrizzjoni, jekk din ma tiġix eċċepita mill-parti interessata”. Ma tgħidx li għandu jissewma xi Artiklu jew xi subinċiż ta' xi Artiklu partikolari. Tassew li l-Qorti ma tistax *ex officio* tagħti effett għall-preskrizzjoni jekk din ma tiġix eċċepita mill-parti intressata f'forma specifika⁵, iżda jekk ikun ovvju għal liema disposizzjoni jkun qiegħed jirreferi l-eċċipjent, l-eċċezzjoni tiegħu m'għandhiex titwarrab b'mod sbrigattiv. Bil-kemm għandu jiġi mtenni li l-formaliżmu żejjed għandu jiġi evitat.

---

³ Qorti tal-Appell (Superjuri) 30.03.2022.

⁴ Ara App. Ċiv. 3.12.1999 fil-kawża fl-ismijiet *Paul Balzan noe vs John A., Scicluna noe*; u App. Inf. PS 22.6.2005 fil-kawża fl-ismijiet *Joseph Gauci vs Saviour Farrugia*.

⁵ Ara decizjonijiet a Vol. XXXIII.i.481 u Vol. XLI.i.178.

L-atturi jilqgħu għall-eċċezzjoni tal-ħames snin billi jsostnu wkoll li ma tapplikax. L-argument tagħhom, kif espost fit-trattazzjoni bil-fomm, huwa li “jekk jiena qed nitlob dikjarazzjoni illi jiena... proprjetarju` ta’ kwota tapplika l-preskrizzjoni akkwizittiva... li hija ta’ 30 sena” (Art. 2143 Kod. Ċiv.). Il-Qorti tagħmilha ċara li ma taqbel xejn ma’ dan ir-raġunament. B’danakollu mhix sejra titrattah, għaliex il-kompitu tagħha huwa limitat biex tara jekk hix applikabbli jew le l-preskrizzjoni ta’ ħames snin, li giet eċċepita, u mhux ukoll hix applikabbli xi preskrizzjoni oħra.

Skont ġurisprudenza paċifika, mhux kull xorta kreditu jaqa’ taħt l-Art. 2156(f). Wieħed irid iħares lejn is-subinċizi (a) sa (f) u minnhom jislet l-istess xorta ta’ kreditu fihom imsemmi (*ejusdem generis*). Dan għaliex il-liġi tuża’ l-kelma “ieħor” li turi li l-leġislatur ried jikkommetti din id-disposizzjoni mas-sezzjonijiet preċedenti.⁶ Mhux aċċettabbli interpretazzjoni estensiva b’mod li l-kliem “ħlas ta’ kull kreditu ieħor” jiġu jfissru t-twettiq ta’ obligazzjoni ta’ kwalunkwe xorta (*solutio obligationis in genere*) imma dak biss li mhux imsemmi espressament fl-istess disposizzjoni, u li jkollu l-istess natura bħall-flus, bħal meta jkun jitratta, biex jingħata eżempju, minn kreditu li ġej minn self ta’ haġa fungibbli li ma tkunx flus. Is-self ta’ flus jiffirma oġġett tal-ewwel applikazzjoni in ispeċje, imma meta s-self ikollu bħala oġġett hwejjeġ oħra fungibbli, jidħol fit-tieni applikazzjoni ġenerali. Fejn il-kreditu mhux ta’ flus jew ma jkollux l-istess natura bħala flus, il-paragrafu (f) tal-artiklu 2156 mhux applikabbli.⁷ Dan għaliex l-istitut tal-preskrizzjoni huwa wieħed odjuż u għandu jiġi nterpretat b’mod strett. Terġa’ u

---

⁶ Martina Zerafa v Rocco sive Ronnie Camilleri 10.03.2015 Qorti tal-Maġistrati (Għawdex) (Ġurisdizzjoni Superjuri).

⁷ Francis Borg v Claire Magri 11.07.2013 Prim’Awla tal-Qorti Ċivili u l-ġurisprudenza hemm ikkwotata.

tgħid il-preskrizzjonijiet qosra huma eċċezzjoni għar-regola ġenerali tal-preskrizzjoni twila u din hija raġuni oħra l-għala m'għandhomx jingħataw tifsira wiesa.⁸ Skont dan it-tagħlim, **Buttigieg v Caruana** sostniet li l-obbligu li jiġi restitwit karettun ma kienx jikkwalifika bħala hlas ta' kreditu.⁹ Fil-każ preżenti wkoll qiegħda tintalab ir-restituzzjoni ta' oġġett, anke jekk jikkonsisti f'għid inkorporali u ċjoe` kwota tal-ħalib. Għalhekk japplika l-istess principju.

Decide:

Għal dawn il-motivi l-Qorti taqta' u tiddeċiedi billi:

Tiċhad l-ewwel eċċezzjoni tal-konvenuti u tordna l-prosegwiment tal-kawża.

Spejjeż ta' din is-sentenza in parte a kariku tal-konvenuti.

Moqrija.

ONOR. IMĦALLEF

GRAZIO MERCIECA

---

⁸ Ralph Naudi v Maltacom plc 25.02.2005 Qorti tal-Appell.

⁹ Lorenza Buttigieg v Gio Batta Caruana 14r.02.1955 Qorti tal-Appell (Ċivili) XXXIX.i.101.